

A. HAMAIÏDE

Η ΜΕΘΟΔΟΣ DECROLY

Μετάφραση Ἀγλαίας Μεταλλινού

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

(Ed. Claparède)

Σὲ τί θὰ ὠφελήσῃ νὰ βάλω ἐδῶ ἓναν πρόλογο ; Ὅλοι οἱ παιδαγωγοί, ὅλοι οἱ ψυχολόγοι μόνις βλέπουν στὸ ξώφυλλο ἑνὸς βιβλίου πὼς συγγραφέας του εἶναι ὁ DR Decroly ἢ πὼς μέσα κεῖ μελετιέται ἡ μέθοδός του σπεύδουν στὸ βιβλιοπώλη τους νὰ τὸ ἀποκτήσουν. Δὲν τοὺς ἀπασχολεῖ καθόλου νὰ μάθουν ἂν αὐτὸ τὸ βιβλίον «συσταίνεται» ἢ ὄχι ἀπὸ τὸν πρόλογο κάποιου λιγώτερο ἢ περισσότερο ἄγνωστου.

Θὰ ἦταν γιὰ μένα πολὺ ἄστεῖο νὰ προλογίσω καὶ δὲ θὰ δεχόμεναι τὴ τιμητικὴ πρόταση τῆς Melle Hamaiïde, ἂν δὲν ἔκανα τὴ σκέψη νὰ ἐπωφεληθῶ αὐτῆς τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ πῶ στὸν παλαιό μου φίλον Decroly πόσο τὸν θαυμάζομε— ἡμεῖς ὅλοι, πὸν ζητοῦμε νὰ μετακινουῦμε τὸν πελώριον ὄγκον τῆς ρουτίνας, πὸν φράζει τὸ δρόμον στὴν πρόοδον τῆς Παιδαγωγικῆς — πόσο εὐτυχισμένοι εἴμαστε πὸν ἔχουμε στὸ πλευρό μας αὐτὸν τὸν ξακουστὸ ἀγωνιστή, πὸν εἶναι ὀπλισμένος μὲ τὴν πλούσια πείρα του καὶ μεταχειρίζεται τὸ σοφὸ του μυαλὸ μαζὶ καὶ τὸν πειστικὸν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ Decroly παρουσιάζει ἀναμφισβήτητον ἀνωτερότητα ἀπὸ τοὺς περισσότερον τῶν συγχρόνων ψυχολόγων — παιδαγωγῶν, τῶν συναγωνιστῶν του, γιὰ τὴν εἶναι πραγματικὰ ἓνας ψυχολόγος — παιδαγωγός.

Πόσοι πὸν εἶναι μόνον ψυχολόγοι (ψυχολόγοι φιλόσοφοι ἢ ψυχολόγοι ἐργαστηρίων) καὶ μὲ μέσα ἐπαγωγικὰ συνδυάζουν τὴς θεωρίας τους μὲ τὴν ἀγωγή, χωρὶς ὅμως ποτὲ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι νὰ βάλουν σ' ἐφαρμογὴ αὐτὴ τὴ λεπτὴ τέχνη· καὶ ἄλλοι πάλι δισκάλοι ἢ διευθυντὲς σχολείων δὲν ἔκαμαν ποτὲ ψυχολογία ἢ ἔκαμαν σὰν ἄπλοὶ ἐρασιτέχνες.

Ὁ Decroly ἔχει τόση πείρα τῆς πρακτικῆς τοῦ σχολείου ὅση πείρα ἔχει καὶ γιὰ τὴν πρακτικὴν τῆς ψυχολογίας. Γιὰ τὴν μόνον τέλειωσε τὴς ἰατρικὰς σπουδὰς του παρακολούθησε μέρη μὲ τὴν ἡμέραν τοὺς ἀνώμαλους καὶ κανονικοὺς μαθητὰς τῶν σχολείων, πὸν δημιούργησε.

Γνωρίζει κανεὶς τὴς ὠραίας ἐρευνὰς του γιὰ τὴν μέτρησιν τῆς εὐφυΐας τῶν παιδιῶν, γιὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ στὰ παιδιά, γιὰ τὴν ψυχολογίαν τῆς ἀνάγνωστος, τοῦ σχεδίου κ.τ.λ. Αὐτὴ ἡ τριπλὴ ἰδιότης τοῦ παιδα-

γωγού, τοῦ ψυχολόγου καὶ τοῦ γιατροῦ, δίνει στίς ἐργασίες του μιὰν εἰδικὴν ἐν-
τελῶς ἀξία. Εἶδε ὅλες τίς ἀπόψεις τῶν ζητημάτων, πού γι αὐτὰ μιλεῖ. Καὶ τὰ
συμπεράσματα, πού σ' αὐτὰ καταλήγει, ἔχουν τὴν πιστοποίησιν τῆς ψυχολογικῆς
θεωρίας, πού βασίζεται πάνω σὲ μιὰ βαθειὰ γνώση τοῦ παιδιοῦ, καὶ σύγχρονα
καὶ τῆς ἐφαρμογῆς στὴν ἀγωγή.

Ἐπειτα σ' αὐτὸν αὐτὰ τὰ δυὸ πράγματα πολὺ λίγο εἶναι χωρισμένα γιὰτι
μορφώνοντας τὸ παιδί ἔμαθε νὰ τὸ γνωρίζῃ καὶ ἡ κάθε μιὰ ἀπὸ τίς πολυάρι-
θμες καὶ πολυμήχανες παιδαγωγικὲς μέθοδοι πού φαντάστηκε τοῦ ἔχει ὑποβληθῆ
ἀπὸ κάποια ψυχολογικὴ ἀλήθεια.

Ἔτσι, ἂν θέλαμε νὰ κατατάξουμε τὸν Decroly μεταξὺ τῶν μεγάλων συγχρό-
νων παιδαγωγῶν, θὰ λέγαμε πὼς τὸ χαρακτηριστικὸ του εἶναι πὼς, χάρις στὴν
τριπλὴ ιδιότητά του—πού γι' αὐτὴν παραπάνω μίλησα—συγκεντρώνει ὅλες ἐκεῖ-
νες τίς κινήσεις πού ἔχουν ἀναφανῆ δῶ κι ἓνα τέταρτο τοῦ αἰῶνα καὶ πού τείνουν
νὰ βάλουν ὡς βάση τῆς ἀγωγῆς τὴν ἐνέργεια, τὴ ζωὴ, τὸ ἐνδιαφέρον ἐκεῖνο, πού
μόνο του γενιέται ἀπ' τίς βαθιεῖς ἀνάγκες, ξεχωριστὲς σὲ κάθε ἡλικία, δηλαδὴ
τὸ ἴδιο τὸ παιδί.

Ὅπως ὁ Binet, τὸ ἴδιο κι ὁ Decroly εἶναι ἓνας λεπτὸς ψυχολόγος κι ἦταν
ὁ πρῶτος-πρῶτος πού ἔδειξε ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ tests τῆς εὐφυΐας, πού προτάθη-
κιν ἀπὸ τὸν ἀξιαγάπητο γάλλο σοφὸ. Τὰ λογόκρινε, τὰ ἀνάπτυξε, βρῆκε κι ἄλλα.

Ὅπως ἡ Κ^α Montessori, ξεκίνησε καὶ κείνος ἀπὸ τὰ ἀνώμαλα παιδιὰ γιὰ
νὰ ἀναμορφώσῃ τὴ διδασκαλία τῶν κανονικῶν.

Σὰν κι αὐτὴν, σὰν τὸν Ligthart στὴ Χάγη, ἔδειξε, περνώντας ἀπ' τὴ θεω-
ρία στὴν ἀληθινὴ πραγματικότητα, τὴ δυνατότητα μιᾶς ἀγωγῆς ἢ μιᾶς διδασκα-
λίας πού νὰ θεμελιώνεται πάνω στὴν ἐλευθερία.

Μὲ τὸν Dewey ζητεῖ αὐτὴ ἡ διδασκαλία νὰ προσαρμόζεται στὰ ἐνδιαφέ-
ροντα τοῦ παιδιοῦ καὶ σκέφτεται πὼς εἶναι χρήσιμο νὰ λογαριάζουμε πρῶτα-
πρῶτα κείνα πού πηγάζουν ἀπὸ τίς πιὸ πρωτόγονες ἀνάγκες, κείνες πού αἰσταν-
θηκε ἡ ἀνθρωπότητα μόλις ἦρθε σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ περιβάλλον : ἀνάγκη νὰ τραφῆ,
νὰ ντυθῆ, ἀνάγκη ἐπίσης νὰ ἐργαστῆ ἀρμονικὰ μὲ τὴν ὀλότητα.

Κι ὅπως ὁ Kerschensteiner τὸ ἴδιο κι αὐτὸς κρίνει πὼς τὰ σχολεῖα πρέπει
νὰ εἶναι ἐργαστήρια μᾶλλον παρὰ αἰθούσες ἀκροάσεως καὶ ζητεῖ οἱ χειροτεχνικὲς
ἐργασίες νὰ συνδυάζονται μὲ τὴν ἀπόκτησιν τῶν γνώσεων.

Μὲ ὅλους αὐτοὺς—καὶ μὲ ὅλους ἡμᾶς—θέλει νὰ πλησιάσῃ τὸ σχολεῖο στὴ
ζωὴ καὶ νὰ μάθῃ στὸ παιδί νὰ ἐνεργῆ κἀνοντὰς το νὰ ἐνεργῆ. Μὰ γιὰ νὰ τὸ
κάνῃ νὰ ἐνεργῆ πρέπει νὰ τοῦ γεννᾷ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐνεργῆ. Αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία
γιὰ ἐνέργεια ἐξαρτᾶται ἐν μέρει ἀπὸ τίς ἀτομικὲς διαθέσεις κάθε μαθητῆ. Ἐξαρ-
τᾶται ἀκόμα ἀπὸ τὴ γενικὴ ἀνάγκη, πού χαρακτηρίζει τὴν παιδικὴ ἡλικία, ἀπὸ
τὴν ἀνάγκη τοῦ παιγνιδιοῦ.

Παρουσιάζοντας μὲ τὴ μορφή παιγνιδιοῦ τίς διάφορες ἐνέργειες πού θέλει
νὰ παρουσιάσῃ τὸ παιδί ἐπιτείνει καλύτερα τὰ ἐλατήρια αὐτῶν τῶν ἐνεργειῶν.

Τὸ παιγνίδι δὲν εἶναι αὐτὸ μόνον πού θὰ κάμῃ τὸ παιδί νὰ συνδέσῃ τὴ
ζωὴ του μὲ τίς διάφορες ἐργασίες πού περιμένουμε ἀπ' αὐτό :

Ὁ Decroly τὸ κατάλαβε ἀπὸ πολὺν καιρὸ καὶ μὲ πολὺ ὠραία παιγνίδια

πὸν βρῆκε (πὸν τὰ δημοσίεψε καὶ τὰ συμπλήρωσε ἢ συνάδελφός μας Melle Descœudres) πέτυχε νὰ παρακινήσῃ, νὰ βιάσῃ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πῆ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν τῶν μικρῶν ἀνωμάτων, πὸν στὴν ἀρχὴ-ἀρχὴ φαίνονται ἀντίρρες σὲ κάθε προσπάθεια προσοχῆς.

Ἐπειτα αὐτὰ τὰ παιγνίδια εἶναι πολύτιμα καὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς ἐνέργειας τῶν μικρῶν κανονικῶν παιδιῶν. Καὶ περιπλέκοντάς τα ὅλο καὶ περισσότερο, διατηρώντας ὅμως τὴν ἀρχὴν τους, σπρώχνουν τὸ παιδί τὸ πιὸ ἡλικιωμένο νὰ παρατηρῆ μόνο του, νὰ παραβάλλῃ, νὰ φαντάζεται, νὰ σκέφτεται, νὰ δημιουργῆ. Τὸ παιγνίδι εἶναι τὸ γεφύρι πὸν θὰ ἐνώσῃ τὸ παιδί μὲ τὴν ζωὴν ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχον τοῦ σχολείου.

Ἡ ἐπιτυχία τῆς Παιδαγωγικῆς μεθόδου Decroly ἔγινε ἑξακουσμένη μέσα σὲ 15 χρόνια—τόσα χρόνια ἀριθμεῖ ἤδη τὸ σχολεῖο, πὸν ἴδρυσεν στὶς Βρυξέλλες.

Κι ἐνοεῖται πὸς αὐτὴν δὲν ἔγινε μόνη της, οὔτε βέβαια ἀπὸ τὸ μέρος τῶν παιδιῶν. Αὐτὰ θέλουν δουλειά, ἔχουν χαρὰ, καλὸ μυαλὸ κι ὅ,τι μπορεῖ κανεὶς καλύτερο νὰ ὀνειρευτῆ! Μὰ ἀπὸ τὸ μέρος μερικῶν γονέων πὸν εἶναι ποτισμένο¹ μὲ τὶς προλήψεις καὶ δὲν ἀγαποῦν νὰ βγαίνουν ἀπ' τὴν τροχιά. Ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ κοινοῦ πρὸ πάντων, πὸν καταδικάζει αὐτὲς τὶς καινούργιες μέθοδοι χωρὶς νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ πάῃ νὰ τις δῆ πάνω στὴ δουλειά. «Ἐνα παιδί πὸν βγαίνει ἀπ' τὸ σχολεῖο Decroly δὲν ξαίρει οὔτε νὰ διαβάσῃ, οὔτε νὰ γράφῃ, οὔτε νὰ λογαριάσῃ». Ἀκούσαμε καὶ μεῖς αὐτὸ τὸ ἴδιο τραγοῦδι ἐδῶ στὴ Γενεύη γιὰ τὸ δικὸν μας Σπίτι τῶν μικρῶν!

Ὅμως ἡ ἀλήθεια στὸ τέλος πάντα θριαμβεύει.

Μ' ὅλες τὶς ἐπικίνδυνες κριτικὰς—ἀν καὶ παράλογες—οἱ ζωντανὲς μέθοδοι, πὸν ὅλοι μας ἐκθειάζουμε καὶ πὸν ὁ Decroly εἶχε τὸ μεγάλο προτέρημα νὰ τις ἐξακριβώσῃ μὲ τόσην ἐφαρμογὴν, πῆραν τὴν πιὸ μεγάλη πιστοποίησιν πὸν ἀπαιτεῖται μὴ μὲθόδος σχολικὴ: τὴν ἐπίσημην πιστοποίησιν.

Δηλαδή ἀπ' τὸν περασμένο χρόνον ἡ μέθοδος Decroly ἐφαρμόστηκε σὲ καὶ μιὰ δωδεκαριά σχολεῖα τῆς περιοχῆς τῶν Βρυξελλῶν. Κι αὐτὸ ὀφείλεται στὴ Melle Hamaide, πὸν μάζοντας δῶ καὶ 5 χρόνια τὴν μέθοδον αὐτὴν σὲ μιὰ τάξιν ἐνὸς μέτριου σχολείου στὶς Βρυξέλλες, ἔδειξε χωρὶς ἀντίρρηση πὸς αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖ, ὅπως τὸ ἰσχυρίζονταν, ἕνα σύστημα ἐξαιρετικὸ πὸν ἐφαρμόζεται μόνον σὲ πλούσια παιδιά, μὰ ἕνα σύστημα, πὸν μπορεῖ πολὺ καλὰ νὰ ἐφαρμοστῆ στὴ δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν.

Ὅφειλόμας νὰ τὴν συγχαροῦμε χωρὶς ἐπιφύλαξιν γιὰ τὴν πρωτοβουλίαν της, πὸν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐφαρμογὴν, ἔχει πολὺ μεγάλη σημασίαν. Μᾶς προμήθευσε ἕνα ἀποτελεσματικὸν ἐπιχείρημα γιὰ κείνους πὸν τὴν νέα παιδαγωγικὴν τὴν βλέπουν σὰν ἕνα σύστημα πολυτελείας, ἕνα ἀριστοκρατικὸν σχολεῖον, πὸν μόνον μὲ πολὺ ἐξαιρετικὰς συνθῆκας μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ.

Οἱ σελίδες πὸν ἀκολουθοῦν περιέχουν τὴν λεπτομερειακὴν ἐκθεσιν τῆς μεθόδου Decroly. Εἶναι ἀνάγκη νὰ πῆ κανεὶς πὸς ἡ ἐκθεσιν αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι πιὸ πολὺ σὰν πρότυπον κι ὄχι νὰ ἀντιγραφῆ γραμμὴ-γραμμὴ δουρικὰ, ne varietur.

Πρόκειται κανεὶς νὰ ἐμπνευστῆ πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸ πνεῦμα της, παρὰ ἀπὸ τὸ γράμμα της. Καὶ κάνοντας αὐτὴν τὴν παρατήρησιν δὲ θέλω καθόλου νὰ

πῶ πὼς ἔχω τὴν παραμικρότερη κριτικὴ νὰ κάνω σὶς σχεδιάγραμμα αὐτό, σχεδιάγραμμα, πὸν ἀπορρέει ἀπὸ τὴν κατάκτηση τῆς ψυχολογίας καὶ σύγχρονα καὶ τὴν κατάκτηση τῆς πείρας, σχεδιάγραμμα, πὸν τὸ ἐπεξεργάστηκε ἕνας ἀπ' τοὺς καλύτερους γνῶστες τῆς παιδικῆς ψυχῆς καὶ πὸν μιὰ πείρα στεφανωμένη μ' ἐπιτυχία, σήμερα ἀσυζήτητη, ἔχει ἀποδείξει τὴν ἀξία του.

Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ ξεχάσω πὼς ἡ ἀγωγή εἶναι μιὰ τέχνη καὶ πὼς σὲ κάθε τέχνη, ἂν ὑπάρχη μέθοδος, — καὶ στὴν παιδαγωγικὴ ἡ μέθοδος εἶναι μιὰ σπουδαιότητα πὸν τὴν ἔχουν πολὺ ὑποτιμήσει, — ὑπάρχει ἐπίσης καὶ ὁ καλλιτέχνης. Ἄν τὸ πρόγραμμα Decroly ἔδωσε τόσο καλὰ ἀποτελέσματα, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς ἔχτος ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ ἀξία ἔχει ἀκόμα καὶ τὸ προτέρημα πὸν ἐφαρμόστηκε ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιο πὸν τὸ δημιούργησε καὶ πὸν σὶς ὄνειρό του ἀνταποκρίνεται.

Λοιπὸν θὰ μπορούσε νὰ συμβῆ αὐτό: Τὸ ἴδιο πρόγραμμα νὰ μὴ λήη τίποτα σὲ ὅποιοδῆποτε ἄλλον διάσημο παιδαγωγό, ποτισμένο μὲ τὶς ἴδιες ἀρχές, μὰ πὸν νὰ βλέπη αὐτὴ τὴν ἐπαφὴ τοῦ παιδιοῦ μὲ τὴ ζωὴ μ' ἄλλη προοπτικὴ σὲ ἄλλον παιδαγωγό, πού, ἀλλιῶς προικισμένος, θὰ φασταστῆ ἄλλα μέσα γιὰ νὰ κεντήση τὴν περιέργεια τῆς μάθησης, θὰ βρῆ ἄλλα προσχήματα γιὰ νὰ βάλῃ σὲ κίνηση τὴν ἐνέργεια τῶν μαθητῶν του. Πιστεύω καλὰ ἔξ ἄλλου πὼς κάνοντας αὐτὴ τὴ διάκριση ἀποδέχομαι πληρέστατα τὴ γνώμη τοῦ δόκτορα Decroly τοῦ ἴδιου. Ξαίρει καλὰ καὶ θὰ τὸ ἤξαιρε περισσότερο, ἂν δὲν εἶχε τόση μετριοφροσύνη, πὼς ἕνα πρόγραμμα δὲν εἶναι τίποτα χωρὶς ἕνα πνεῦμα, πὸν νὰ τὸ ζωντανεύῃ, νὰ τὸ γονιμοποιῇ, νὰ τὸ κάνῃ νὰ καρποφορῇ.

Δὲν θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ κρίνουμε τὶς ἀρετὲς τῆς μεθόδου του μόνον ἀπὸ τὴν ἔκθεση πὸν περιέχει τὸ βιβλίον αὐτό. Ἡ κυψέλη πὸν βουίζει καὶ κυρίως ἡ κυψέλη πὸν δρᾷ — ὅπως εἶναι τὸ σχολεῖο τοῦ Ermitage — ἐκδηλώνει μιὰ κίνηση, μιὰ ζωὴ, πὸν μ' ἀνεπάρκεια ἀντανακλᾶται στὶς σελίδες, πὸν ἀκολουθοῦν. Ἐπειτα οἱ σελίδες αὐτὲς εἶναι προωρισμένες νὰ ἀναλύσουν τὸ πρόγραμμα πὸν ἀκολουθεῖ κι ὄχι νὰ μᾶς ζωγραφίσουν τὸ ζῆλον καὶ τὸν ἐνθουσιασμό ἐκείνων πὸν τὸ ἀκολουθοῦν.

Ἡ παιδαγωγικὴ τέχνη, ὅπως κάθε τέχνη, περιέχει πνεῦμα, δηλαδὴ μιὰν ἀδιάκοπη δημιουργία. Λοιπὸν τὸ πνεῦμα δύσκολα κλείεται στὰ ὅρια πὸν δημιουργοῦνται ἔστω κι ἀπὸ μιὰ προγενέστερη μεγαλοφυΐα. Ὁ καθένας ἄς ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ βαθὺ πνεῦμα τῆς μεθόδου Decroly· μὰ ὁ καθένας ἄς μὲνῃ ἐλεύθερος, λαβαίνοντας, ἐννοεῖται, ὑπ' ὄψει του τοὺς μεγάλους νόμους — πὸν δὲ θὰ τοὺς παράβαινε ἀτιμώρητα — τῆς πνευματικῆς ἀνάπτυξης καὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ, νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν μέθοδο αὐτὴ ὅσο μπορεῖ καλύτερα μὲ τὶς δικῆς του ἱκανότητες εὐφυΐας.

Γενεῦν, 15 Ἰανουαρίου 1922.